

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale|| De Avibvs

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLVI.

VD18 90528921

Titvlvs IV. De Falconibus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11068

tam generi suo stirpem opinentur
feu, quod propter frigidam p cor-
poris constitutionem ex ouis pul-
los excludere non possint.

De ingratitude in nutricem
non conueniunt auctores. Alii
negant, dum uel auis eum dun-
taxat, in cuius nidum sua impor-
tat, oua q comedere, propria
subiicere uel deprehensa, postquam
adoleuerint, fraude a nutrice r re-
linqui uel ad uolatum firmos fi-
bi conscios ad parentem s euola-
re uel nutricem seu uiso cuculi,
cuius ouum citius excluditur, pul-
lo, tanquam eo contentam a suis
incubandis t desistere, seu exclu-
sos specie cuculi elegantiore ca-
ptam (adripit hic cibos audus et
pinguescit) tanquam spurios u oc-
cidere et in cibum cuculi pullo
dare scribunt. Alii adfirmant,
dum uel pullos nutricis ab iis uel
conculcari uel cibo fraudari uel
ipsa x inspectante absumi et iam
uolandi potentes ipsam nutricem
y conripere credunt. Ut sit, hoc
certum est, educare curruam sub-
ditum cuculum adulterato foetam
nido.

Volatus. Volatus ipsis breuis, interruptus,
humilis et, ut hostem effugiant, in-
stabilis. Ideo miluorum scapulis,
quo tempore adueniunt, suscipi
putantur, ne per longa aeris spa-
tia defatigati deficiant. Solent au-
tem ineunte uere adparere, cuius
aduentantis primi post amphisbae-
nam sunt nuntii. Caniculae ortu
z occultantur, post rarissime a

cernuntur. Hyeme deplumes in ca-
uernis torpent.

Vox ipsorum propria Cucu. Vox.
Hanc minus explanant, b cum se b
abdituri sunt. Ad ultimum alibi
Iulium ad S. Ioannis apud nos
festum perfectam edit, si ultra,
uuae uix maturescent.

Inimicas tum omnes fere auicu. Antipa-
las, praecipue cum oua pariunt, thia.
habent seu, quod illorum sint frau-
dis consciae seu, quod accipitri per-
quam sint similes: tum cicadas ex
eius salua c ortas, quae eos fre-
quenti agmine inuadunt et, post-
quam sub alas inrepere, moribus
lancinant. Ideo sub ortum cani-
culae, quo raucis

sole sub ardenti resonant arbuta cicadis, Sympa-
cantilenam suam abrupit. De thia.
eiusdem cum miluo amicitia supe-
rius dictum est, quod de paliuro
in monte Coccygio a c Plutarcho c
refertur, omne animal, solo cu- Plut. de
culo excepto, quod infederit, fluuiis.
tanquam uisco retinente haerere,
non minus fabulosum est ac, quod
de cicadis ex ipsius salua natis di-
citur.

Inter corporis adfectus referri po-
test, quod hyeme deplumescit, Morbi.
pennas mutat et simul colore im-
mutatur. Exuuiio deposito, cor-
pus eius scabrescit.

Vitus eius et in medicina, quia ci-
neres d usti ad dolorem uentriculi
ualent et in cibo, quia eius pullo, d
qui iam uolare potest, nulla auum Plin. l.
suauitate carnis comparari potest, 10. H. N.
obtinuit. c. 9.

TITVLVS IV.

De Falconibus.

CAPVT I.

De Falconibus in genere.

Nomen. Falconis, ut auem significat, uoca-
bulum adeo generale est, ut
eo omne rapacium genus auctores
incluserint et Aquila a cum Theo-
dotione et Symmacho omnes,
quarum in uenatu uolatico usus est,
falcons nominarint, recentiores
illis auibus a falcato unguium ha-

mo nomen indidere, quae Thuscis
Campanis uernacula Capys dice-
bantur et a nobis iam describen-
tur, nec tamen tam stricte, ut
non quaedam accipitribus commu-
nia intercurfura sint.

Ad tres ipsos clasces migratores
nempe, campestres et riparios Bello-
nius

nius redigit: ad *nobiles, ignobiles et hybridas* seu medii generis, quod promiscuo generosorum et ignavorum coitu generentur, *b* Albertus. *bl. 13. de Animal.* Sub *illis* falconem sacrum, hierofalcum, falconem montanum, peregrinum, gibbosum, album, rubrum, cynopodam arborauum et lapidarium; sub *istis* buteones, lannarios, tinnunculos, sed perperam comprehendit. Sub his Germanos et Tunctanos quidam enumerant, sed et hi omnes aetate, colore et corporis forma uariant. Hinc *bornotinorum*, qui eodem anno nati sunt, *nidulariorum*, qui statim a nido domi adoleuerunt nec ita, ut ramularii pennas producant, *ramalium*, qui circa nidum ramulatum obuolitant, *mutatorum*, qui uel deplumes sunt uel plumam ueterem cum noua iam commutaverunt, nomina.

Descriptio.

Quantum ad *descriptionem* exactam, in capite, dorso, superiore colli, exteriori alarum et caudae parte cinereus sit et subniger, in aliis passim partibus uarius et uirgulis quandoque interruptus: sed primo anno secundus *color* rufus est, remissae rubedinis, albescit deinceps paulatim eo magis, quo pennas mutarit saepius. *Caput* habet crasum nec oblongum nec strictum superiore parte a rotunditate deficiens. *Collum* et rostrum breuia, maculas in maxillis nigras, circa oculos albas *Oculos* croceos ad rubedinem accedentes. *Pectus* cum osse pectoris acuto et duro. *Pedes* patulos, croceos et ad albedinem declinantes. *Crura* breuia. *Coxas* longas et pennatas etc. *Morantur* in tota septentrionali

plaga et quidem optimi. Bosnia albos profert, sed et Orientis regiones haud malos. Degunt uel in altissimis montium uerticibus uel sylvarum arboribus excelsis.

Vox ab acuto in grauiorem flexitur.

Mira quadam *uolandi* ratione in principio, medio et fine uenationis utitur. Ad praedam pergens celeri uolatu in sublime adscendit et rursus compositis ad pectus, quibus icturus est, unguibus tanto impetu in auem obliquo uolatu descendit, ut strepitum quasi concitati uenti suo descensu excitet, in descensu auem percutiens adeo longum uulnus infligit, ut a capite ad caudam usque discissa aut toto capite truncata nonnunquam in humum decidat.

Cum ardea ipsi periculosum certamen. Haec enim *c*, ubi infra *c* parat positam se uidet, rostro suo praelongo ac acuto, quod prius absconderat, sursum elato inruentem ita excipit, ut eo semet falco saepissime medium pectus induat et ambo interdum inlisis interraneis humo adfigantur.

Cum multis saepe *morbis* conficiantur, febri, apoplexia, apostematibus capitis, uertigine, oculorum suffusione, asthma, uermibus, podagra, pediculis, etc. *Antipathiam* cum illis gerit, tum alaunda, quae in hominis manus, quam falconis unguis mauult incidere, tum drepanis auicula lacustris, quae auditis falconis tinnabulis tantopere consternatur, ut malit lapidibus ab homine obrui, quam uolatu se in aera adtollere.

CAPVT II.

De Falconibus in specie.

ARTICVLVS I.

De Falcone Peregrino, Sacro et Gyrfalcone.

Falconum species superius exposuimus. *PEREGRINO*, qui primum ob audaciam et generositatem locum fortitur, nomen ex

eo est inditum uel, quod semper de regione in aliam migret uel, quod nidus eius nullibi gentium inuentus fuerit.

Qua-

Differen-
tiae.

Quatuor ipsorum a colore gene-
ra posuit Carcanus, duo ab eo-
dem Belisarius. *Vnum*, quod pen-
nis aereum colorem prae se fert et
in singulis pennarum capitibus ad
coronae modum albedine sigillatim
distinctae pennae quasi figuram
ostendunt. Si excellere debet, ca-
put necesse est aliquantum in for-
nicem uertice leniter eleuato ac
rotundo curuatum cinereo co-
lore habeat: simul atque uolandi
potens euasit, in rostri parte supe-
rius plumulas quasdam, quae uelu-
ti barbulae speciem gerant, osten-
tet. Gula lineis in longum ductis
nigris maculetur. Supercilia et
maxillae admixto modico rubore
albicent. Dorsum liuescat. Alae
sint longae in ultimam caudam re-
cumbentes. Cauda longa crassis
pennis constans in acumen pau-
latim desinens, femora longa, ti-
biae breues, pedes colore inter
flauum et plumbeum ambigente tin-
cti, digiti graciles. Ungues magni,
nigri et acuti etc. *Natales* Sardi-
niae, Aegypto, Cypro, Cretae et
Rhodo debet. Si qui in Italia uel
alibi capiuntur, uiuentorum eo de-
pulsos fuisse creditum est. In Alpi-
bus etiam nidulari fide ueteri cu-
iusdam falconarii Albertus M. re-
fert. *Alterum* nigrius, quod mul-
tis a priore notis uariat, femora li-
neis transuersim distincta, crura item
colore croceo, sed diluto macula-
ta gerit. Qui ex hoc genere ab Al-
drouando describitur, uerticem ca-
pitis habebat planum ac compres-
sum, rostrum membrana lutea inten-
si coloris nares ambiente capiti
coniunctum. Caput, ceruicem, dor-
sum, alas fusca, per singulas fere pen-
nas maculis atris transuersim per ala-
rum maiores resperstae conspicie-
bantur. Gula ex albo nonnihil fla-
uescebat parte sui infima maculis
ueluti guttis nigris transuersis distin-
cta. Pectus, uenter et femora alba
lineis latiusculi nigris transuersis ua-
riegata. Videtur hoc genus idem
cum illo esse, quod alii nigrum ab-
solute, alii carbonarium et falcona-
rium adpellant.

Creditur primo in montanis pro-
pe Babylonem uisum, post in Sala-
mine adparuisse. Nunc in Alpibus
et Pyrenaeis reperitur, in Germania
adhuc rarum est.

Vtrumque rarius in uolando alas mouet, sic a montano distinguitur
et a sublimi in pronum uelocissime
descendit.

Adeo mites sunt, ut quandoque irasci nequeant ad hominumque
nutus magnitudine quadam animi
potius, quam inedia uenantur. Cre-
tenses capiunt etiam grues, anates,
mergos, tardas, phasianos, ardeas
inprimis, si cibi abstinentia inducan-
tur. Si aquilam uiderint, nunquam
in posterum aucupantur.

SACER, qui et Britannicus, Ae-
lyus et aerophilus apud Auicennam
falco sacchari uel Graecorum imi-
tatione quasi hierax accipiter per
excellentiā dicitur, uel a corpo-
ris magnitudine uirumque prae-
stantia ita adpellatur. Sane a Bel-
lonio a accipitrum adiicitur nume-
ro. Tria ipsorum apud Tardium
genera, unum, quod lepores et hin-
nulos, alterum, quod capreas par-
uas capit, tertium peregrinum expri-
mit, de quo superius.

In descriptione Albertus et Fride-
ricus Imperator dissident, si Carca-
num sequimur, corporis ipsi statu-
ra plerumque oblongiuscula. Ca-
pite, uertice plano canum. Rostrum
caeruleum, nares exiguae, pectoris,
dorsi et alarum superiorum maculae
fuscae, femora interiora alba. Cru-
ra pedesque tota fere coloris caeru-
lei. Cauda maculis circularibus
phaeolorum aut renum figuram ex-
primentibus uaria etc. Excellit, cui
color rubicundus, rufus aut inca-
nus, lingua crassa, pes amplius, di-
giti crassi et colore caeruleo diluti.

Inueniuntur apud Tartaros et Mo-
scouitas. b In Polonia, quod Maxi-
milianus Caesar per suos explorato-
res comperit, in arboribus non ita
proceris nidulantur. Cum uersus
meridiem uictus quaerendi gratia
proficiscuntur, ab aucupibus ad-
uentus gnaris in Aegei maris insu-
lis intercipiuntur et Venetias etiam
e Creta adferuntur.

Locus.

Volatus.

Ingenium.

a Bellon.
de Anib. l.
2. c. 14.Deferi-
prio.

Locus.

b Paulus
Innius in
libro de le-
gat. Mo-
scouitico.

Nutri-
mentum.

De *uīdū* scriptores inter se non consentiunt. Belisarius cadaueribus etiam uestidicit. Tardius cibos etiam crassiores facile concoquere scribit. Albertus delicate eos cibandos, cibo semper recente, cerebellis, sanis carnibus reliquit. *Velocissimi* sunt, nisi e nidis abducantur et nubes etiam transcendant. *Capiunt* anseres sylvestres, grues, ardeas, lepores, capreolos. His insident et cerebrum capite perforato excutunt. In eorum conspectu ne aquilae quidem uolare audent.

Descri-
ptio.
c. 2. 7. c. 3.

GTRFALCO feugyrfalcus (male a quibusdam horodius dicitur) qui sic ab *c* Aldrouando describitur: uerticem habebat complanatum colore cinereo. *Rostrum* breue caeruleum, unco modico deorsum incuruato, subcaeruleo instructum. *Dorsum*, alae, uenter, cauda alba erant. Verum tergi alarumque plumae plene singulae nigra macula notatae, quae cordis quodammodo figuram aemulabantur. Alae erant admodum longae. Remiges prope extremum apicem nota maiori ac longiori nigra ornabantur, quae tamen albo claudebantur margine. *Gula*, pectus et uenter pura tingebantur albedine. *Cauda* erat breuiuscula notis nigris transuersim uariiegata. *Pedum* digiti oblongi, ualidi, late expansi, tabellarum continua serie per totum intecti.

Genera ipsorum a colore petuntur. Alii sunt flauī, rubei et cinerei. Albos etiam in Moscouia reperies. Qui in pectore albicant, magis etiam albi sunt et primo anno dorsum partim albicat, partim subrufum uel subrubeum est. Vbi uero mutati sunt, color ille subrufus in nigredinem permutatur.

Locum ipsis natalem Noruegiam et Hiberniam Belisarius ponit, at certum, in Tartaria quoque et Moscouia e inueniri.

Vescuntur inprimis columbis et id genus aliis et, postquam semel de aliqua aue gustarint, illa deinceps relictā nouam semper praedam persequuntur. Adgrediuntur et aquilas. Accipitres, nisi, falcones iis aduolantibus praedam ulterius non prosequuntur, sed pauidae persistunt. Si in quinque grues libero aeris campo unus emittatur, non prius persequi desinit, quam singulas in terram deiecerit.

Duo habent *peculiaria*. Vnum, quod cum simul aliquot uehuntur, certo quodam senī ordine cibum capere soleant. Alterum, quod praeter caeterarum rapacium morem nunquam sese aqua abluant, sed sola arena utantur. Frigore etiam tantopere gaudent, ut perpetuo aut super glacie aut lapide marmoreue algido stare gestiant.

ARTICVLVS II.

De Falcone Montano, Gentili et Tunetano.

Descri-
tio.

FALCO MONTANVS, quod sit magis reliquis indomitus, per excellentiam ita dicitur. *Caput* habet uertice fastigiatum et nigrum coronula quadam cinerea cinctum, cui in fronte non longe a rostro plumulae quaedam exiles et capillares eminent. *Guttur* ad sternum usque nonnihil candescit maculis conspersum maiusculis. *Pectus* reliquum uersus inferiora notis quibusdam quandoque ferrugineis, nonnunquam rubeis nigricantibus

aliquando insignitur, quibusdam guttur et pectus nigris plumis uestiuntur. *Dorsum* ac lumbi maiori ex parte plumis fuscis, minutis obteguntur. Aliqui eorum post medium dorsum lineas quasdam albicantes aut rubescentes, quae deorsum uergunt, habent. *Crura* et pedes plerumque crocei uel ex flauo paleari flauescentes et squammis densissimis integuntur. Mutatos facilius est cognoscere et optimus est hornotinus fuscus.

Non

Falco Rubens

Rother Falcke

Tab. XII



Alies.

Falco Falken ander art



Falco aliter

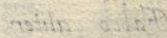


*Falco Pas.
Sagitt*



*Falco.
Orientanus*





Falco

Falk.

Tab: XIII

Agalo. falconom Specier



Gyrfalco. Gejrfalk.



Falco

peregrinus.



*Falco
Bergfalk*

Montanus.



Mirle. Smirlin.





Nutri-
mentum.

Non anates solum, sed et anates et ardeas *capit* et persequitur. Visus aliquando et aquilam, quae sibi praedam praeripuerat et seipsum interemisit.

Differen-
tia.

Ponit et *alterum* eius *genus* Aldrouandus, quod *leucophaeum* nuncupat. *Corpus* eius totum cinerei est ad caeruleum uergentis coloris, pro diuersa partium ad lucem obseruatione dilutioris obscuriorisue. *Rostrum* crassum, breue, nigrum, robustum, pollicaris crassitudinis, tam ualidum, ut uix ulli alteri fortius. *Pectus* ualde teres ac grande. Diuersum primo ab aliis Aldrouandus putabat, sed, cum cum descriptione montani apud Albertum conferret et uero montano, qui aliquoties plumas ueteres cum nouis commutauit, mediam partem dorsi caeruleam adtingi et, quo frequentius senectutem exiit, eo tergum magis caerulefcere, gulam cum pectore abolitis, quae distinguebant cum aetate maculis albescere, obseruaret: *alterum* montani esse *genus* concludit.

Descri-
ptio.
et Differ-
entia.

GENTILIS per excellentiam propter generositatem ita dicitur. Friderico Imperatori alii sunt gentiles *peregrini*, alii *simpliciter* ita dicti. Illi falconibus sacris sunt minores et, quo plus cum gyrfalconibus participant, eo elegantioris esse formae existimantur. Vertex *capitis* debet esse planus, occiput latum. *Rostrum* crassum et recuruum. *Collum* breue, prope caput subtile, prope spatulas crassius. Habere debent *pectus* foris prominens et carnosum, cavitatem inter pectus et collum magnam et profundam. *Coxas* plumis complurimis opertas et sub genibus etiam dependentes. *Crura* crassa ac breuia, pedes amplos, digitos expansos et macilentos. Cum adhuc hornotini sunt. Alii sunt absolute fusci, alii rubris, nonnulli pallidis maculis ceu guttulis perornantur. Alii rufi sunt aut simpliciter aut ad nigredinem uergentes. Alii fului uel absolute uel cum quadam rubedine. Maculae a collo ad pectoris furculam paruae sunt, inde uero progres-

sae ad anum usque maiores euadunt. Fuluis ad rubeum uergentibus color est ex aequo permixtus. Laudabiliores in suprema capitis parte ceu corona quadam in circuitu perornantur, prope nares durities rostri uirescit. Maxillae sub oculorum parte subrubeae sunt. *Dorsum* fusco est colore ad rubedinem inclinante marginibus rubescentibus et maiusculis sine guttis tamen exornatum. *Pennae* alarum maiores fuscae cum marginibus. *Cauda* eiusdem cum dorsi pennis coloris modo, quod margines in ea in plurimis sint pallidiores seu, quod a corde sit remotior seu propter aliam causam. *Simpliciter dicti* trium eidem sunt generum, sicut et peregrini, de quorum datis notis, quo plures obtinent, eo magis probantur. Aldrouandus eosdem cum Carcani GERMANIS facit, qui peregrino forma, capite, rostro et pedibus sunt simillimi. Corona albicans caput ipsis prope collum cingit, femora interna plumis albis uestiuntur. Mutatis caput, collum et humeri fusca sunt, dorsum cyanea tingitur. Mares seu tertiarum a maribus peregrinorum nulla possunt ratione discerni. In uolando crebriore spissioreque alarum motu utuntur. Rapiunt omne auium genus, aquaticum praesertim, quod, si nido exemptus adhuc pullus ad hoc instituat, grues etiam capere audet. In eo solum peregrino cedunt, quod non sola animi magnitudine, sed etiam cibi auaritate praedam inuadere dicantur.

DE TVNETANO inter Carcanum et Bellonium non constat. Ille corporis esse exigui, coloris Belloni. 2. perpulcri, capite flauo, alias nigro, peregrinos pedibus praesertim ita exprimere, ut multi fallantur, scribit. Hic magnum esse, ad lanarii similitudinem plumis et pedibus accedere, diutius et constantius uolare, capite crasso et tereti esse, strenue sublimem aera scandere reliquit.

D ARTI

De Falcone Gibbofo, Albo et Gallorum Lanario.

Deseri-
ptio.

Falco GIBBOSVS, quod ei ob breuitatem colli caput ante iuga alarum, dum eas supra dorsi latera componit, uix adpareat, ita ut gibbum gestare uideatur, ita dictus est. *Corpus* habet exiguum, planum collo fere continuum. *Caput reliqui* corporis proportionem magnum. *Rostrum* perbreue et rotundum, oculos flammeos. *Alas* praelongas et ualde exertas, in facie guttas. *Crura* proportionem ceterorum membrorum longiuscula et squammosa. *Pedes* in articulis digitorum, praecipue ad anteriorem plantae pedem nodosos. *Nidulatur* in montibus inaccessis. Tam alte uolat, ut hominis uisum effugiat. In aucupio non statim inter descendendum percutit, sed potius, cum a descensu rursus adscendere incipit, tunc posteriore ungula antepectus disposita ferit et quandoque tam fortiter, ut unguem sibi amputet, pectus laedat, imo seipsum aliquando occidat.

Est et aliud falconis gibbofi genus, quod semper alas tanquam ad uolandum extendit, animosius, quam robustius. ALBO nomen color imposuit. Albertus eum in dorso et alis subalbum esse, alibi guttas ualde albas aliis guttis subpallidis interpositas habere et regionem frigidam et humidam in causa esse scribit. Addit falcone peregrino maiorem et ad similitudinem lanarii albi, qui per campos muribus insidiatur, accedere. *Mittit* eum septentrio et ex illo inprimis Noruegia, Suecia, Estonia. Non tam est in uolando uelox, ut niger, diutius tamen in auium persecutione perdurat. Non debet ad uenandum emitti, antequam pennas mutauerit. Ad eum refert Adrouan-

Aldron. l. 1. c. 10. dus quendam *sparuerium*, cuius descriptionem Roma acceperat, qui corpore toto coloris lactei maculis flauis perspersi, rostrum habebat album magis, quam caeruleum, alas candidissimas ac sine

maculis, in cauda pennas duodecim candidas et flauis maculis conspersas, quarum conspectum penarum praecipua et aliarum quasi tegumentum tota candida eripiebat easdem quasi in uaginam recondens. Pendebat mortua tredecim uncias, pondus in eiusmodi aue haud leue. LANARIUS (generosum intellige) GALLORVM dicitur, quod rei accipitrariae auctorum testimonio Galliae peculiaris et proprius.

Rostrum et crura cum pedibus habet caerulea, plumas anteriores albo et nigro uarias, maculis non transuersis, sed plumas in longum distinguuntibus. Plumae dorsi, alarum et caulae, partem externam si spectes, non admodum sunt uariatae. Extensarum interiora notis rotundis instar exiguorum numulorum per superficiem disseminatis consperguntur. Sic a Tarduo et Bellonio describitur X. qua Galliae est perpetuus semperque tam hyeme, quam aestate ibidem conspiciuntur.

Ingenii sunt tractabilis et ad omne aucupii genus idonei. Picas, cornices, perdices, cornices, phasianos, imo anates et grues, si institutio accedat, capiunt et societate maxime gaudent. Quoniam alis diutissime in aethere supra praedam suspensi haerent, tantopere anates fatigant, ut et canum opera et fustibus plurimae occidantur.

Carcanus *Italicorum* meminit. Habent isti caput totum planum. Rostrum falconis, peregrini et montani rostro minus et caeruleum. Pectus flauum raris et ferrugineis maculis distinctum. Extremas alas ueluti ocellis rotundis albisque pictas. Mutatis caput uniuersum ad humeros usque flauo colore ad rubeum uergente et lineis tenuibus distincto tingitur. Pes, qui ante caeruleus fuerat, in luteum abit. Nascentur in montibus Vincentinis et

et Alpibus, quae Germaniam ab Italia diuidunt. Solent alarum aequilibrio in aere sese diu admodum et frequenter suspendere, sic metu incusso, ne perdices, co-

turnices aut phasiani diffugiant, faciunt, rarenter occisas in terram praecipitant. Visus aliquando, qui et accipitrem exanimaret.

ARTICVLVS IV.

De Falcone Lapidario, Arborario et Rubeo.

Aldrouand. l. 7. c. 11.

Falco LAPIDARIVS recte lethofalcus dicitur. Est mediae inter peregrinum et gibbosum magnitudinis. In praeruptis petris et Alpium rupibus nidificat. Regitur et nutritur simili modo, quo peregrinus.

ARBORARIVS, quem Gesnerus descripsit, rostro erat caeruleo, oculis nigricantibus, pectore albidis et nigricantibus maculis uariiegato, pennis alarum nigrioribus, dorso nigro, cuius pennarum margines infimos maculae ex candido rufae distinguebant. An idem sit cum accipitre fringillario, dubitatur. Nidum in arboribus exstruit. Rarus ipse in aucupio usus, iucundum in conspectu cum monedula spectaculum exhibet. Adeo quoque placidus est, ut per syluas et agros emissus ad dominum redeat. In disiecti uentriculo plumas et cantharides reperit Gesnerus.

RUBEVS a guttarum seu notularum, quibus distinguitur, rubro colore dictus est. Peregrino minor est nec citius rubere adparet, quam alas exerat. Color debilis in superficiem corporis effusus et fumosum humidum, quod ad generationem pennarum excernitur, adurens rubedinis causa esse putatur. Inuenitur in locis planis et palustribus.

Phoeniceos in Moscouia dari perhibent.

Volatus est agilis, sed non diu perseuerantis. Nam penna rubea, quia mollior, non diu uolandi impetum sustinet.

Facile cicurari Albertus innuit, difficulter regi Tardius. Post secundam aut tertiam pennarum mutationem melior, quod remittentibus per aetatem humoribus calidis non parum temperamentum iuuatur. Vitae est minus, quam reliqui longae.

Ad istum duos ex Indiis orientali-

bus adlatos Aldrouandus reducit, qui parte anteriore tota et alis internis adeo rubebant, ut, qui pronos inspexisset, nihil praeter colorem rubeum uidisset. Maiorem putat fuisse foeminam, minorem marem. Mares enim ob hoc ipsum tertiarii dicuntur, quod tertia parte foeminae sint minores. Mentum in foemina macula oblonga cinerea, quae inferne desinebat, distinguebatur. Pectus quoque eiusdem coloris notulis anteriori sterno raris respergebatur. In mare color rubeus saturatior et euidentior erat. Mentum nulla macula insigne batur. Pennae remiges interiores notis fuscis transuersim frequentibus statoque interuallo distinctis albeant.

ARTICVLVS V.

De Falcone Cyanopode et illis, qui promiscuo coitu gignuntur.

Aldrou. l. 7. c. 14.

Falco CYANOPVS, ad quod referri debeat genus, cum quatuor falconum genera pedibus caeruleis instructa inueniantur, difficile est dicere. Ad lanarium tamen potius, quam aliam speciem pertinere uidetur. Est falconi peregrino

et magnitudine aequalis et figura similis, sed in hoc differt, quod dorsum eius et exterior alarum pars minus nigredinis et pectus plus albedinis habeat, alae sint breuiores, cauda longior aliquantum, pedes hyacinthini.

D 2

Vo.

Vox.

Vocem acutiorē, quia humidi-
or, peregrino habet. Raro aues
pica uel cornice maiores inuadit.
Plerumque se praecipitaturus pro-
pter metum loco manet et suspen-
ditur. Audacior euadit, si aucu-
pis accedat praesentia. Qui in Hel-
uetia reperitur, diuersus est ab isto.

Locus.

Aldrou. l.
7. c. 15.

Nidificat in excelsis iuxta aquas
aut profundas ualles, petris. Nidis
exemtus mansuefit. Caput perdi-
ces, columbas, cornices, anates,
phasianos et tertraones.

Aldrou. l.
7. c. 15.

Falcones PROMISCOVO COITV
geniti a peregrinis plerumque
proueniunt. Hi enim a parentibus
statim expelluntur et, cum suae spe-
ciei coniuges non inueniant, ad

speciem alteram, quam sibi simili-
mam inuenerint, libidinis tempore
conuertuntur. Carcanus ex altero
parente peregrino, altero monta-
no procreatos *falcones trauersos*
uocat. Albertus *quatuor* eorum
genera ponit. Caeterum, si cum
falcone pedis caerulei peregrinus
commisceatur, fere similis peregrino
generatur auis, si cum lanario
nigro, ignobilis falco niger, si cum
lanario albo, similis falconi albo,
si cum lanario rubeo, similis colo-
re et figura falconi rubeo. Patris-
fant autem plerumque et ignobi-
litate matris institutio post unum
uel alterum annum com-
pensat.

TITVLVS. V.

De Psittacis.

CAPVT I.

De Psittacis in genere.

Nomen.

Rapacibus psittaci subnectuntur
tum, quod rostrum et unguis
aduncas habeant tum, quod cicu-
res carnem etiam ipsam deuorent.
Nomen fortiti sunt seu a Psittace
urbe iuxta a Tigrim celebri seu
απο τῆ τῶν ψιττακίων πότῃ. Soli uirides
psittaci ueteribus cogniti. Psittaci
fructus in intimo quoque cortice
et tota nuclei carne insolenter ad-
modum eundem imbibit.

Descri-
ptio.

b Scalig.
Exerc.
236.

Magnitudine si species, in regio-
ne, cui nomen dedere, brachium
cum dimidio longitudine explent.
Vifus b Scaligero, qui clathratae
fenestrae fere impleuerat spatium,
in quadam noui orbis regione pha-
sianos superant. In insula Banda
columbam nostratem uix excedunt.
Alibi gallinis, turdis, hirundini-
bus, imo passeribus aequantur.
Color quoque illis uarius. In no-
ua Hispania, Aethiopia c et ultima
India quosdam totos albos inue-
nies. Circa Tarnasfaram septupli-
ci colore superbos, in Ternate
Molucarum una, Brasilia et Ae-
thiopia rubros, in quibusdam Ae-
thiopiae syluis nigros, in Malabar
praslinos, scutelatos, purpureos,

cinereos et caeruleos alibi. Bello-
nius magnos quosdam totos canere,
mediocres ex rubro uariegari,
pusillos nonnullos prolixa cauda,
totos uirides esse ait. Circa lauam
alii sunt rubri rostro luteo, alii uer-
sicolores, candidi quidam. Et quis
omnes diuersitates enumeret, cum
supra centenos magnitudine et co-
lore discrepantes curiosi obserua-
uerint? Antiquis d solus in intimis
plumulis et extimis pinnulis ui-
ror notus erat. Vnde auis e ui-
ridis dicebatur. Communia fere
omnibus sunt. Caput praegrande,
ingenii signum, rostrum, quod, qua
collo committitur, in solis inferne
sub faucibus apertum est, adeo du-
rum, ut ferreis clathris uix parcant.
Statiu cornu uocet, aduncum
idem, ut feo, tanquam hamato et se-
micirculari forma constructo se, cum
deuolant, excipiant, illi innitantur
liuiioresque se ita pedum infirmitati
faciant. Mandibulae superioris, quod
ipsis cum solo crocodilo et thaema-
topode, si Oppiano credimus, com-
mune, motus. Lingua, quae cu-
curbitae feminis figuram reprae-
sentat, caeteris auibus g latior.
Vnde

d Apoll.
Florid.
e Strab.
Ouid. Et

f Plin.
N. l.
c. 43.

g Arist.
H. A. l.